

OBSAH

ÚVOD (<i>Miloš Pohorský</i>)	7
--------------------------------------	---

I

ROZVOJ DEMOKRATICKÉ LITERATURY (<i>Miloš Pohorský</i>)	17
---	----

Obnovení českého národního života a utváření politických front	19
Noviny, časopisy, kulturní instituce	24
Nové postavení literatury v českém životě	27
Nástup mladé literatury — Almanach Máj (1858)	29
Demokratická ideovost a světovost tvorby májovců	34
Snahy umělecky vyjádřit aktuální ideje a zobrazit soudobý život	38
Změněný vztah literatury k folklóru	41
Literatura v období vrcholícího státoprávního boje	44
Almanach Ruch (1868)	47
Kritika jako organická součást literárního procesu — Literární věda	50
Počátky nových vztahů mezi literaturou českou a slovenskou	54

Poezie	59
--------------	----

Poezie osobního zklamání a protestu — Subjektivní lyrika	60
Časová poezie	65
Ve službách politického a národního zápasu	66
Ozvěna nových třídních konfliktů	69
Balady a romance, epika	72
Celistvé vyjádření nového poměru k životu a k světu	74

Próza	77
-------------	----

Rozvoj povídky a obrazů ze života	78
Žurnalistické formy prozaické literatury — Fejeton	82
Počátky českého románu	83
Próza s historickými náměty	88

Drama	91
-------------	----

Historická tragédie	92
Požadavek „zábavných“ divadelních forem	96
Hledání dramatického konfliktu v soudobém životě	98

Vítězslav Hálek (*Miloš Pohorský*)

Básník citů a nálad své doby — Večerní písně	100
Ve službách literárních a politických bojů	104
Obrazy ze života	109
Próza	110
Verše	114
Příroda lyrickým zrcadlem životní harmonie	115

Karolina Světlá (*Miloš Pohorský*)

Růst osobnosti a utváření literárních záměrů	120
Próza ze života měšťanské Prahy	124
Próza z Ještědu	127
Povídky	130
Romány	132
Vzpomínky a doznívání literární tvorby	135

Jan Neruda (*Miloš Pohorský*)

Základy Nerudovy osobnosti	139
V čele nastupující literatury	142
Básnická činnost z doby Knih veršů	147
Próza	152
Vývoj povídkové tvorby — Povídky malostranské	153
Neruda jako žurnalista	160
Poezie vrcholného období	166
Písně kosmické	167
Básnické sbírky z osmdesátých let	172
Poslední verše — Zpěvy páteční	177
Základní rysy Nerudovy poezie	180

II

DIFERENCIACE LITERATURY V OBDOBÍ NÁSTUPU

DĚLNICKÉHO Hnutí (*Miloš Pohorský*).... 189

Růst napětí uvnitř národní společnosti	191
Rozrůžňování společenských funkcí literatury	195
Rozšiřování české kultury	200
Časopisy a almanachy	203
Boje směru „národního“ a „světového“	210
Překlady z cizích literatur	213
Kritika a literární věda	215
Oživení česko-slovenských literárních vztahů	220

Poezie 225 |

Poezie jako odezva politického a sociálního dění	226
--	-----

První generace dělnických básníků	234
Veršované příběhy ze života a z historie	235
Rozvoj lyriky	238
Próza	243
Drobná próza	244
Próza v novinách a v časopisech	251
Úsilí o rozvinutí českého románu	254
Příběhy z cizích světů	258
Historická povídka a román	262
Drama	266
Proměny historického dramatu	267
Žánrové veselohry	272
Svatopluk Čech (<i>Karel Krejčí</i>)	
Život a kořeny tvorby	277
Prvotiny a rané eposy — Básník „bouře“	278
Pěvec nenaplněných národních ideálů — Epika	281
Kritik společnosti své doby	285
Veršované báchorky a satiry	286
Próza	287
Věštec budoucího lidství — Písně otroka	289
Jaroslav Vrchlický (<i>Zdeněk Pešat</i>)	
Poezie hledání a oslavy ideálu	294
Epopěj lidstva	299
Básnické reflexe	301
Epika	305
Lyrika jako výraz rozmachu tvůrčích sil	308
Krise básníkovy citového života a jeho představy o světě	313
Dramatické intermezzo a próza	318
Překlady a literární studie	320
Josef Václav Sládek (<i>Milan Jankovič</i>)	
Cesta k literatuře	324
Básníkem národního zápasu a osobního hoře	327
Básník a svět sociálního utrpení	329
Selské písně — Léta zralosti	333
Závěr života a tvorby	338
Jakub Arbes (<i>Karel Krejčí</i>)	
Arbesova žurnalistická činnost	341

Vznik a vývoj romaneta	345
Pokusy o sociální román	350
Kulturněhistorické a psychologické studie a črty	352

III

LITERATURA ODRAZEM KRIZE BURŽOAZNÍ SPOLEČNOSTI

(*Ždeněk Pešat*) 357

Rozchod demokratického hnutí s buržoazií	359
Reakce literatury na společenskou krizi	364
Starší autoři a jejich epigoni	364
Mladí spisovatelé	368
Boje mladé generace a Česká moderna	372
Úsilí o osamostatnění kritiky v rámci literárních druhů — Literární historie	376
Časopisy a knihovny	384
Vztah k cizím literaturám	389
Oživení literatury v dělnickém tisku	390
Rozvoj literatury pro mládež (<i>Jan Červenka</i>)	394
Základy dalšího česko-slovenského sblížení	399

Poezie 403

Básnické vyjádření národní hrdosti a síly	403
Epika a satira ve službách politického boje	406
Konflikt básníka s buržoazní společností	408
Proměny přírodní a intimní lyriky	412

Próza 414

Historický román a kronika	414
Vesnický román a povídka	416
Próza jako výraz rozčarování z národního života	419
Sociální a žánrová próza	421

Drama 424

Historická a novoromantická dramatika	425
Nástup realistických tendencí	426
Žánrová drobnokresba v dramatu	429

Alois Jirásek (*Ždeněk Pešat*)

První verše a povídky	431
Litomyšl — Filosofská historie	435
Hledání cest historického románu	437
Menší práce — Staré pověsti české	445

Románové cykly z národních dějin	448
Husitství — příklad národní síly	451
Národní obrození — doba čínorodé práce	456
Pobělohorská doba — doba temna	459
Dramata	460

Karel V. Rais (*Jaroslava Janáčková*)

Základy životní zkušenosti — Literatura jako nástroj výchovy	465
Cesta k realistickému obrazu národního života	468
Kritický pohled na život venkovských lidí	472
Ve jménu ideálních společenských hodnot	476
Závěrečné období literární práce	482

Antal Stašek (*Miloš Pohorský*)

Verše a první próza	487
Povídkový obraz podkrkonošského kraje	492
Společenské romány	496
Poválečná tvorba — O ševci Matoušovi a jeho přátelích	499

Josef Svatopluk Machar (*Ždeněk Pešat*)

Poezie zklamání z malosti českého života a rozchodu se soudobou společností	505
Subjektivní lyrika	506
Lyrika politická a epika	509
Publicista a prozaik	516
Poezie historická a závěrečná tvorba	519

Antonín Sova (*Jiří Brabec*)

Lyrika náladová a krajinářská	527
Poezie revolt, vizí a intimních dramát	531
Próza	538
Poezie usmíření a domova	540

Soupis spisovatelů s údaji životopisnými a bibliografickými

(*Dalibor Holub*)

Rejstřík jmenný a věcný (*Marie Řepková*)